

Procederen en bewijzen

in de (dagelijkse) praktijk

mr. H.A. Stein

mr. H.A. Stein

Procederen en bewijzen

In de (dagelijkse) praktijk

H.A. Stein – Breda
Brave New Books – Rotterdam
2016

H.A. Stein

Procederen en bewijzen in de (dagelijkse) praktijk

Brave New Books – Rotterdam

H.A. Stein – Breda

2016

214 pag.. – 24 x 17 cm

ISBN: 978 940 2145 908

NUR: 820

© 2016 mr. H.A. Stein

Behoudens de uitzonderingen in of krachtens de Auteurswet van 1912 mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

Hoewel bij de realisatie van deze uitgave een zo groot mogelijke nauwkeurigheid en correctheid werd nagestreefd, kunnen aan de inhoud geen rechten of aanspraken worden ontleend. In individuele gevallen is juridische advisering door een terzake kundig rechtsgeleerd raadsman altijd wenselijk en vaak noodzakelijk. De auteur en/of de uitgevers wijzen iedere aansprakelijkheid voor eventuele (druk)fouten, onvolkomenheden en onvolledigheden van de hand.

www.vancooth.nl

1 Voorwoord

Dit boek vormt de weerslag van syllabi geschreven voor cursussen over het de dagvaardingsprocedure en het bewijsrecht voor advocaten. Tevens zijn een aantal bijdragen voor juridische tijdschriften in de tekst verwerkt.

Het boek is bedoeld als een praktische kennismaking met het burgerlijk procesrecht en mist dan ook de volledigheid en theoretische onderbouwing die zo kenmerkend is voor handboeken en compendia op dit terrein. Dat neemt niet weg dat geprobeerd is de relevante rechtspraak op de behandelde onderwerpen zo veel mogelijk te verwerken.

Deze editie is bijgewerkt tot januari 2016.

H.A. Stein

Dig. I.1.10

Iuris praecepta sunt haec:

Honestum vivere

Alterum non laedere

Suum cuique tribuere

2 Inhoudsopgave

1	Voorwoord	5
2	Inhoudsopgave	7
3	Rechtsvordering	13
3.1	Doel van het burgerlijk proces	13
3.2	Voorgeschiedenis	13
3.3	Uitgangspunten	16
3.3.1	Algemeen	16
3.3.2	Vereenvoudiging van het procesrecht	16
3.3.3	Deformalisering	17
3.3.4	Modernisering	18
3.3.5	Efficiency	18
3.3.6	Harmonisering	19
3.4	Structuur Rv	20
3.5	Vernieuwingen	21
3.6	Algemene Beginselen	21
3.6.1	Hoor en wederhoor	22
3.6.2	Lijdelijkheid	25
3.6.3	Informatieplicht partijen	27
3.6.4	Overige beginselen	29
3.6.5	“Nieuwe” beginselen	30
3.7	De KEI-voorstellen	31
4	Procederen	33
4.1	Dagvaarding of verzoekschrift?	33
4.2	Aanhangig maken	34
4.3	Wisselbepaling	35
4.4	Herstelexploit	39
4.4.1	Herstel op eigen initiatief	39
4.4.2	Rectificatie op last van rechter	41
4.5	Procespartijen	42
4.6	Nietigheden	44

4.7	Procederen in kwaliteit	44
4.8	Bevoegde rechter	45
4.8.1	Algemeen	45
4.8.2	EX I-Verordening	46
4.8.3	Art. 35 EX I-Vo, voorlopige voorziening, bewarende maatregel	47
4.8.4	Art. 29 – 32 Aanhangigheid en samenhang	48
4.8.5	Betekenisperikelen	49
4.8.6	Rechtsmacht	50
4.8.7	Absolute bevoegdheid	51
4.8.8	Relatieve bevoegdheid	51
4.9	Niet-ontvankelijkheid (JBPr 2009, p. 176)	52
4.9.1	Algemeen	52
4.9.2	Literatuur	52
4.9.3	Absolute gronden voor niet-ontvankelijkheid	57
4.9.3.1	Tijdsverloop	57
4.9.3.2	Onjuist rechtsmiddel	58
4.9.3.3	Verstek	58
4.9.3.4	Appel	59
4.9.3.5	Cassatie	59
4.9.3.6	Herroeping	59
4.9.3.7	Berusting	60
4.9.3.8	Alternatieve rechtsgang of geschilbeslechting	60
4.9.4	Tijdelijke gronden voor niet-ontvankelijkheid	61
4.9.4.1	Belang	61
4.9.4.2	Procespersoonlijkheid ontbreekt	64
4.9.4.3	Ontijdig rechtsmiddel	66
4.9.4.4	Eerst poging tot minnelijke regeling	67
4.9.4.5	Rechtsmiddelenverbod	68
4.9.4.6	Rechtsmiddelentermijn is nog niet aangevangen	69
4.9.4.7	Vormvereisten	69
4.9.4.8	Stukken compleet	71
4.9.4.9	Voldoening griffie recht, vast recht, vergoeding	72
4.10	Dagvaarding	73
4.11	Cumulatie	75
4.12	Exceptio Plurium Litis Consortium	78
4.13	Verstek	79

4.14	Verzet	79
4.15	Processuele verweren	80
4.15.1	Processueel verweer bij wijze van incident	82
4.16	Incidenten	83
4.16.1	Instellen incident	86
4.16.2	Vrijwaring	86
4.16.3	Voeging en tussenkomst	87
4.16.4	Verwijzing en voeging	87
4.17	Cautio iudicatum solvi	88
4.18	Voorlopige voorziening	89
4.19	Rolprocedure	89
4.19.1	Schriftelijke rol	89
4.19.2	Proceshandelingen	89
4.19.3	Advocaat-stelling	90
4.19.4	Conclusies	92
4.19.5	Comparitie	94
4.19.6	Vonnis vragen	95
4.19.7	Pleidooi	96
4.19.8	Nadere conclusie of akte	98
4.20	Doorhaling	99
4.21	Verval van instantie	100
4.22	Rechterlijke sanctie	101
4.23	Rectificatie en aanvulling	103
5	Rechterlijke uitspraken	107
5.1	Onderscheid	107
5.2	Redelijke termijn	107
5.3	Tussenvonnissen	109
5.4	Rolbeschikking	110
5.5	Rectificatie en aanvulling	112
5.6	Bindende eindbeslissing	114
5.7	Aanvullen rechtsgronden	117
5.8	Uitvoerbaar bij voorraad	118
6	Rechtsmiddelen	121
6.1	Aantasting uitspraak	121

6.1.1	Gezag van gewijsde	122
6.1.2	Kracht van gewijsde	125
6.1.3	Uitvoerbaar bij voorraad	125
6.2	Verzet	127
6.2.1	Aanvang verzettermijn	127
6.2.2	Bekendheid	128
6.2.3	Daad van bekendheid	129
6.3	Hoger beroep	132
6.3.1	Appelverbod	133
6.3.1.1	Ten onrechte toegepast	134
6.3.1.2	Met verzuim van vormen toegepast	135
6.3.1.3	Ten onrechte buiten toepassing gelaten	135
6.3.2	Procedure in hoger beroep (gereserveerd)	135
6.3.3	Grievensstelsel	135
6.3.4	Devolutieve werking	138
6.3.5	Bewijsaanbod	139
6.4	Herroeping	141
7	Voorlopige maatregelen	147
7.1	Algemeen	147
7.2	Provisionele vordering	147
7.2.1	Aard van de provisionele vordering	147
7.2.2	Instellen provisionele vordering	150
7.2.3	Verloop procedure	151
7.2.4	Spoedeisend belang	152
7.3	Kort geding	153
7.3.1	Rechtsmacht	154
7.3.2	Absolute bevoegdheid	154
7.3.3	Relatieve bevoegdheid	155
7.3.4	Dagvaarding	155
7.3.5	Advocaatstelling	157
7.3.6	Bewijs en incidenten	157
7.3.7	Reconventie	158
7.3.8	Pleidooi	158
7.3.9	Spoedeisend belang	159
7.3.10	Vordering	159

7.3.11	Geldvordering	160
7.3.11.1	Aannemelijkheid van de vordering	161
7.3.11.2	Spoedeisend belang	161
7.3.11.3	Overige gebleken belangen	161
7.3.12	Kort geding en Bodemprocedure	162
8	Bewijsrecht	165
8.1	Algemeen	165
8.2	Grondslag van de vordering	165
8.3	Rechtsfeiten	167
8.4	Toepasselijkheid van het bewijsrecht	170
8.4.1	Verzoekschriftprocedure	170
8.4.2	Kort geding	171
8.4.3	Arbitrage	171
8.5	Informatieplicht partijen	172
8.5.1	Bewijsaandraagplicht en substantiëringsplicht	172
8.5.2	Waarheidsplicht	173
8.5.3	Vertrouwelijke informatie	175
8.5.4	Stelplicht	176
8.5.5	Bewijslast	177
8.5.6	Bijzondere regels	178
8.5.6.1	Expliciet in de wet:	178
8.5.6.2	Impliciet in de wet – wettelijk vermoeden:	178
8.5.6.3	Impliciet in de wet – tenzij-clausule:	179
8.5.6.4	Rechtspraak	179
8.5.6.5	Redelijkheid en billijkheid	180
8.5.7	Omkering van de bewijslast	180
8.5.8	Omkeringsregel	181
8.6	Bewijslevering	182
8.6.1	Bij geschrifte	182
8.6.2	Aanbod getuigenbewijs	184
8.6.3	Tegenbewijs	187
8.6.4	Bewijsovereenkomst	188
8.6.5	Erkenten	188
8.6.6	Onrechtmatig bewijs	189
8.7	Getuigenbewijs	190

8.7.1	Vorbereiding getuigenverhoor	191
8.7.2	Oproeping van getuigen	192
8.7.3	Opgeven getuigen	195
8.7.4	Incidenten tijdens getuigenverhoor	196
8.7.5	Getuigenverhoor	197
8.8	Beoordeling van het bewijs	199
8.8.1	Rechterlijk vermoeden	199
8.8.2	Bewijswaardering	202
8.9	843a Rv procedure	204
8.9.1	Rechtsbetrekking	204
8.9.2	Rechtmatig belang	205
8.9.3	Bepaalde bescheiden	207
8.9.4	Uitzonderingen	209
8.9.5	Procedure	210
8.10	Bewijsbeslag	210

3 Rechtsvordering

3.1 Doel van het burgerlijk proces

Er zijn (tegenwoordig) verschillende opvattingen mogelijk ten aanzien van het doel van het burgerlijk proces. Asser-Groen-Vranken *Een nieuwe balans. Interimrapport Fundamentele herbezinning Nederlands burgerlijk procesrecht*, Boom, Den Haag 2003, pag. 33-46, onderscheidt de volgende opvattingen:

- a. Het verschaffen van een executoriale titel (de klassieke opvatting). Het doel van het burgerlijk proces is om rechten van individuele rechtzoekenden vast te stellen en afdwingbaar te maken. Die rechten vloeien voort uit het materiële privaatrecht;
- b. Het leveren van een bijdrage aan de rechtsontwikkeling en de rechtseenheid;
- c. Het oplossen van het achterliggende conflict (mediation);
- d. Het zo efficiënt mogelijk laten verlopen van de procedure.

Zie met name G.C.C. Lewin *Het burgerlijk procesrecht is de pathologie van het recht*, Kluwer, Deventer 2013.

Met Lewin meen ik dat het doel van het burgerlijk proces is het verwezenlijken van het materiële recht, niet enkel door het verschaffen van een executoriale titel (dat is slechts een tussenstap), maar door de tenuitvoerlegging van de verschaft executoriale titel, en verklaar ik mij dus een aanhanger van de klassieke opvatting.

3.2 Voorgeschiedenis

Op 21 maart 1996 werd een wetsontwerp (WO 24 651) ingediend tot integratie van de kantongerechten in de arrondissementsrechtbanken. Het wetsontwerp introduceerde één gerecht voor alle civielrechtelijke, strafrechtelijke en bestuursrechtelijke zaken in eerste aanleg en bevatte daarnaast een “ingrijpende wijziging van het burgerlijk procesrecht”.

Sinds april 1993 circuleerde al het voorontwerp van dit wetsontwerp. In een symposium in 1994 werden sommige van de voorgestelde procesrechtelijke wijzigingen gewogen en te licht bevonden. Ook in de literatuur werd ruim aandacht besteed aan het wetsontwerp.

In alfabetische volgorde, zonder pretentie van volledigheid en met name voor zover van belang voor het procesrecht: Th.A. Ariëns e.a., *Voorontwerp Burgerlijke Rechtsvordering, De eerste Stein geworpen*, Tjeenk Willink Zwolle 1994; W.D.H. Asser en I.F. van Dam, *Aanpassing van het Wetboek van burgerlijke Rechtsvordering*, NJB 1993, 1577; A.F.M. Brenninkmeijer, *Rechtsvordering – een uitdaging voor de wetgever*, NJB 1994, 317; A.F.M. Brenninkmeijer, *Burgerlijk procesrecht als Publiekrecht*, oratie, UvA 1993; A.F.M. Brenninkmeijer, *De componist en het burgerlijk procesrecht*, TCR 1993, 13; P. van Gorkum, *Aanpassing van Burgerlijke Rechtsvordering*, De Gerechtsdeurwaarder, 1994, 2; A.W. Jongbloed, *Voorstel nieuwe regeling betekening exploiten en dagvaardingen*, De Gerechtsdeurwaarder 1993, 125; A.W. Jongbloed, *Eerste Boek Rechtsvordering op de helling*, WPNR 1994, 47; A.W. Jongbloed, *Lijdelijkheid (eindelijk) aan banden?*, WPNR 1993, 56; D. Kokkini-Iatridou en K. Boele-Woelki, *De regeling van de "Internationale rechtsmacht" in het Voorontwerp van wet van 1993*, WPNR 1993, 323; D. Kokkini-Iatridou en K. Boele-Woelki, *De regeling van de "Internationale rechtsmacht"*, WPNR 1993, 50; M.E. Koppenol-Laforce, *De rechtsmacht van de Nederlandse rechter in het voorontwerp tot aanpassing van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering*, TCR 1994, 5; A.I.M. van Mierlo, *Een "terloopse" bespreking van het voorontwerp*, TCR 1994, 35; A.I.M. van Mierlo, *Het Voorontwerp Burgerlijke Rechtsvordering, een gemiste kans?*, NJB 1994, 1003; A.I.M. van Mierlo, *Deformalisering van het burgerlijk procesrecht*, NnBW 1994, 65; C.J.J.C. van Nispen, *De terloopse hercodificatie van ons burgerlijk procesrecht*, oratie VU, 1993; J.P. Smit, *Over het indienen van een appelrekest*, TCR 1994, 30; H. Stein, *Leve het royement!*, Adv. Bl. 1994, 320; T.A.W. Sterk, *Het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering wordt aangepast*, TCR 1993, 2; R.P.J.L. Tjittes, *Herstel mogelijkheden bij een verkeerde procesinleiding*, TCR 1994, 85; R.J.G.M. Widdershoven, *Voorontwerp Burgerlijke Rechtsvordering*, WPNR 1994, 67.

De integratie van de kantongerechten in de rechtbanken stuitte bovendien op weerstand, nog los van het feit dat de integratie een uiterst ingewikkelde regeling vergde voor de wijze van procederen: bepaalde zaken konden zonder rechtsbijstand aan een alleensprekende rechter worden voorgelegd, terwijl voor andere zaken, voor een meervoudige kamer, rechtsbijstand vereist was. Dat vereist grondig nadenken over de gevolgen van een wijziging eis, waarbij de zaak over zou moeten gaan van de ene soort rechter naar de andere.

Ook na de indiening ondervonden de voorgestelde wijzigingen niet veel bijval, zie bijvoorbeeld J.G.A. Linsen e.a., *Ontwerp aanpassing wetboek van burgerlijke rechtsvordering*, Tjeenk Willink Deventer 1997 en H. Stein, Adv. Bl. 1997, 249-251, 1997, 297-298. Bovendien werden nieuwe initiatieven ontplooid, waarmee bij de redactie van het wetsontwerp geen rekening was gehouden. De Gemengde commissie uit de advocatuur en de rechterlijke macht (Commissie Punt) ontwikkelde in 1995 een Versneld Regime-procedure, De Commissie herijking omvang verplichte procesvertegenwoordiging (Commissie Van Delden) beoordeelde de verplichte procesvertegenwoordiging en stelde een wijziging van de kantongerechts grens voor van f 5.000,- naar f 10.000 en de Commissie praktische gevolgen afschaffing procureur (Commissie Mannoury) boog zich over de praktische gevolgen van de afschaffing van de procureur. Bovendien werd druk gesleuteld aan een uniform rolreglement.

Het WO 24 651 is dan ook in januari 1998 ingetrokken.

Omdat de wetgever meende dat een herziening van het burgerlijk procesrecht op korte termijn gewenst was, is in oktober 1999 een uitgeklete versie van het ingetrokken wetsontwerp ingediend (WO 26 855), waarbij geprobeerd is rekening te houden met allerhande maatschappelijke ontwikkelingen.

Omdat het ontwerp met betrekking tot het procesrecht nauwelijks afwijkt van WO 24 651, blijven de kritische kanttekeningen in de literatuur helaas onverkort van kracht. WO 26 855 riep daarnaast nieuwe kritische beschouwingen op. Zie bijvoorbeeld A.W. Jongbloed, *Einde lijdensweg herziening burgerlijk procesrecht?*, Executief 2000, 48, J.B.M. Vranken e.a. *Oproep voor een beter nieuw civiel procesrecht*, NJB 1999, 1963, H.J. Snijders e.a., *Uitstel gevraagd van invoering nieuw burgerlijk procesrecht*, Adv. Bl. 2001, 818

Ondertussen deden zich weer nieuwe ontwikkelingen voor die voor de civiele procespraktijk van betekenis zijn, zoals de invoering van de Gerechtsdeurwaarderswet per 15 juli 2001, het loslaten van vaste deurwaarderstarieven in het Besluit tarieven ambtshandelingen gerechtsdeurwaarders, een nieuw ei van de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak over de proceskosten (Rapport Voorwerk II, Trema 1998, 571), de invoering van het uniform rolreglement (zie ook J.P. Leijten, *Een landelijk reglement voor de civiele rol bij de rechtbanken*, TCR 2000, afl. 2) en de invoering van het nieuwe erfrecht per 1 april 2002.

Bovendien liet de wetgever de plannen om te geraken tot een integratie van de kantongerechten en de rechtbanken niet varen. Zo kwam er een wetsontwerp 27 181 ten aanzien van een wijziging op de Wet op de rechterlijke organisatie, waarbij de kantongerechten als sector worden ondergebracht in de rechtbanken – met medevestigingen in andere “kanton”plaatsen, een wetsontwerp 27 182 met betrekking tot de Raad voor de rechtspraak en een wetsontwerp 27 828 regelende de aanpassing van diverse wetten in verband met de modernisering van de rechterlijke organisatie.

Na een aanpassingswet (WO 27 824) is de wet aangenomen en is zij per 1 januari 2002 ingevoerd.

3.3 Uitgangspunten

3.3.1 Algemeen

Bij het nieuwe rechtsvordering hebben de volgende uitgangspunten een rol gespeeld:

- Vereenvoudiging van het procesrecht
- Deformalisering
- Modernisering van de verhouding tussen de rechter en partijen
- Streven naar efficiency
- Harmonisering van het procesrecht

Zie ook R.J.B. Boonekamp en C.J.J. van Maanen, Het procesmodel van het ontwerp, TCR 2000, 6, M. Kremer, Het toekomstig burgerlijk procesrecht, Adv.Bl. 2000, 319

Deze modern ogende uitgangspunten zijn evenwel niet nieuw, maar waren reeds geformuleerd in 1911 bij de installatie van de Commissie Van der Linden die tot taak had het wetboek van burgerlijke rechtsvordering te vernieuwen.

MvT ontwerp tot vaststelling van een wetboek van burgerlijke rechtsvordering 1911

Minister Regout kon dan ook in de toespraak, waarmede hij de Staatscommissie installeerde, constateeren, dat een nieuw of vernieuwd wetboek zóó zal moeten zijn ingericht, dat een heldere, eenvoudige rechtsgang, begrijpelijk voor het volk wordt verkregen, waarbij, meer dan tot nu toe, de materiele waarheid wordt aan het licht gebracht. Dat voorts eene nauwe aanraking tusschen rechtsprekenden en rechtzoekenden zich moet ontwikkelen, en gestreefd moet worden naar snel, goed en goedkoop recht.

3.3.2 Vereenvoudiging van het procesrecht

De wetgever heeft geprobeerd de procedure te vereenvoudigen. Als uitgangspunt is daarbij gehanteerd dat er een onderscheid gemaakt dient te worden tussen procedures waarin men in persoon kan procederen en procedures waarin dat niet kan.

Die terminologie is een residu van WO 24 651 en moet het mogelijk maken de uitgestelde integratie van de kantongerechten in de rechtbank mogelijk te maken zonder te hoeven morrelen aan het wetboek van Rechtsvordering.

Daarnaast is geprobeerd het aantal rechtshandelingen in een procedure te beperken.

Slechts bij uitzondering conclusiewisseling na een comparitie na antwoord (132 lid 2 Rv).

Slechts bij uitzondering conclusiewisseling van re- en dupliek als een comparitie na antwoord wordt gehouden (132 lid 3 Rv).

Slechts bij uitzondering recht op pleidooi als comparitie is gelast (134 Rv).

“Slechts bij uitzondering” betekent dat de proceshandeling geen recht (meer) is van partijen maar afhankelijk is van toestemming van de rechter. Aldus wordt de lijdelijkheid van de rechter verder terug gedrongen ten koste van de partij-autonomie.

Andere vereenvoudigingen:

- Harmonisering van termijnen;
- Minimaliseren van verschillen tussen diverse soorten tussenvonnissen;
- Afschaffing van overbodig geachte proceshandelingen of processtukken;
- Erkenning van de schriftelijke rol.

3.3.3 Deformalisering

Bij *deformalisering* heeft de wetgever met name het oog gehad op herstel van fouten, zowel de fouten van rechtshulpverleners als fouten van de rechter.

Een gebrek in een exploit (dus niet alleen in de dagvaarding) kan worden hersteld door het uitbrengen van een herstelexploit (66 Rv, 92-94 Oud Rv);

Dat vereist voor de dagvaarding een nadere regeling, daarom 120 lid 2 Rv: elk gebrek dat nietigheid meebrengt kan bij exploit worden hersteld, terwijl voor beslagexploiten 438 en 705 Rv (opheffings kort geding) gehandhaafd blijven.

Een nietige dagvaarding wordt alleen door de rechter vernietigd als de dagvaarding de gedaagde ten gevolge van het gebrek niet heeft bereikt (121 Rv, 93 Oud Rv).

Wisselbepaling 1: een verkeerd inleidend gedingstuk wordt “omgezet” in het goede inleidende gedingstuk. Zo kan een verzoekschrift een dagvaarding worden, en een dagvaarding een verzoekschrift (69 Rv, 123 Rv, 124 Rv, 281 Rv).

Wisselbepaling 2: indien een zaak aanhangig is gemaakt bij de burgerlijke rechter maar thuis hoort in de administratieve rechtsgang, wordt door de (burgerlijke) rechter naar de juiste instantie verwezen en onder omstandigheden een nieuwe bezwaar- of beroepstermijn vastgesteld (70 Rv);

Herstel en aanvulling van kleine fouten in rechterlijke uitspraken (123 Rv, 124 Rv).

3.3.4 Modernisering

Bij *Modernisering* moet met name gedacht worden aan het (nog verder) terugdringen van de lijdelijkheid van de rechter.

3.3.5 Efficiency

De efficiency wordt met name vertaald in voorschriften aan de strijdende partijen om in een zo vroeg mogelijk stadium alle mogelijk relevante informatie aan de rechter kenbaar te maken.

In de dagvaarding moeten de door de gedaagde (!) aangevoerde verweren en gronden voor de verweren worden vermeld (111 lid 3 Rv). Hetzelfde geldt natuurlijk voor de conclusie van eis in reconventie, die de door gedaagde in conventie genoemde verweren zal moeten vermelden.

In de dagvaarding moeten vermeld worden de bewijsmiddelen van eiser en de getuigen die hij kan doen horen tot staving van de gronden van de eis (111 lid 3 Rv). Ook dit geldt voor de conclusie van eis in reconventie.

De gedaagde (in conventie en reconventie) moet alle excepties en het antwoord ten principale tegelijk naar voren brengen (128 lid 3 Rv).

Afschaffing van wisseling van processtukken na comparitie na antwoord (132 lid 2 Rv).

Ik heb hierboven al aangegeven dat de rechter in meer gevallen kan bepalen of bepaalde proceshandelingen wel of niet worden toegestaan.

Er is een zwaar accent komen te liggen op de dagvaarding en de conclusie van antwoord, waarbij partijen er steeds rekening mee moeten houden dat het de rechter is die beslist of een comparitie na antwoord plaats dient te vinden en het eveneens de rechter is die beslist of hij na die comparitie voldoende is geïnformeerd en vonnis zal wijzen zonder verdere conclusiewisseling.

3.3.6 Harmonisering

De voorgenomen harmonisering wordt terug gevonden in

1. eenheid in de termijnen;
2. afschaffen van onnodig geachte verschillen tussen verzoekschrift- en dagvaardingsprocedure;
3. harmonisering met Algemene wet Bestuursrecht;

De termijnen zijn geharmoniseerd. Het gaat daarbij om dagvaardingstermijnen en termijnen voor het instellen van rechtsmiddelen. Met betrekking tot de termijnen voor het instellen van rechtsmiddelen is sprake van een termijn van drie maanden (zie bijv. appel tegen beschikking: 358 lid 2 Rv) en wordt daarnaast een “korte termijn” van vier weken aangehouden. Die korte termijn wordt gehanteerd als de lange termijn niet in de rede ligt (MvT pag. 118). Daarvan is bijvoorbeeld sprake bij verzet (143 Rv) en bij hoger beroep tegen een kort geding vonnis (339 lid 2 Rv).

Er is – zo blijkt uit de memorie van toelichting - aan gedacht om verzoekschrift en dagvaarding samen onder te brengen in één soort procedure. Dat bleek echter toch te moeilijk omdat de beide procedures “verschillen van aard” en zich “niet zonder bezwaren in één en hetzelfde regime laten voegen”.

Zie R.J.G.M. Widdershoven, *Harmonisatie van procesrecht onder invloed van Europees recht* in Liber Amicorum Paul Meijknecht, pag. 331

3.4 Structuur Rv

Er is gekozen voor de volgende systematiek.

Eerste Boek Rv			
Eerste titel		Algemene bepalingen	
Afd. 1	Rechtsmacht	en	
Afd. 2	Enkelvoudige kamers		
Afd. 3	Algemene voorschriften	en	van
Afd. 4	Wraking van rechters		
Afd. 5	Openbaar Ministerie		
Afd. 6	Exploiten		
Afd. 7	Inlichtingen over buitenlands recht	fouten	en
Afd. 8	Herstel rechtsingang		
		verwijzing	bij
		absolute onbevoegdheid	
Tweede titel	Dagvaardingsprocedure in eerste aanleg	Derde titel	Verzoekschriftprocedure in eerste aanleg
Afd. 1	Algemene bepalingen	Afd. 1	Algemene bepalingen
Afd. 2	Relatieve bevoegdheid	Afd. 2	Relatieve bevoegdheid
Afd. 3	Dagvaarding	Afd. 3	Oproeping
Afd. 4	Verloop van het geding	Afd. 4	Verloop van de procedure
Afd. 5	Reconventie		
Afd. 6	Verstek		
Afd. 7	Verzet		
Afd. 8	Bewijs		
Afd. 9	Incidentele vorderingen		
Afd. 10	Schorsing en		

	hervatting
Afd. 11	Vonnis
Afd. 12	Afbreken van instantie
Afd. 13	Kort geding

De tweede titel en de derde titel zijn zoveel mogelijk parallel opgebouwd.

3.5 Vernieuwingen

Opvallende vernieuwingen zijn de regeling van de rechtsmacht van de Nederlandse rechter in de eerste afdelingen van de eerste titel en de samenvoeging van bepalingen die voor alle civiele procedures gelden, waarvan sommige hebben te gelden als “beginselen van behoorlijk procesrecht” in de derde afdeling van de eerste titel.

De wet bevat daarnaast een algemene regeling voor de betekening van exploiten en niet enkel een regeling met betrekking tot het exploit van dagvaarding zoals onder het oude recht.

In het oude rechtsvordering hebben de artikelen ten aanzien van de betekening met name het oog op het exploit van dagvaarding. De nieuwe wet plaatst deze artikelen in een ruimer kader. Feitelijk een overbodige exercitie: ik heb niet de indruk dat de praktijk er ooit moeite mee heeft gehad dat niet alle denkbare exploiten waren geregeld.

De wet bevat wisselbepalingen voor herstel van een onjuiste rechtsgang.

De schriftelijke rol wordt een wettelijke basis verschaft.

3.6 Algemene Beginselen

In de derde afdeling staan algemene beginsel van procesrecht vermeld.

Zie ook Zie J.A. van Dorp e.a. Wetsvoorstel 26 855: algemene voorschriften voor procedures, TCR 2000, afl. 2.

Achtergrond is de wens van de wetgever om een aantal algemene principes die voor alle civiele procedures gelden bijeen te brengen. Daardoor krijgen zij meer nadruk en kunnen de uitgangspunten van het wetsontwerp beter worden gerealiseerd. Dit geldt met name voor de uitgangspunten vereenvoudiging van het procesrecht, verdere deformalisering, terugdringen van de lijdelijkheid van de rechter, streven naar efficiency en harmonisering van het procesrecht.

3.6.1 Hoor en wederhoor

Als eerste algemeen beginsel is genoemd het beginsel van hoor en wederhoor (art. 19 Rv).

De grondslag van het beginsel van hoor en wederhoor is dat de rechter geen gegevens aan zijn beslissing ten grondslag mag leggen dat nadat partijen in de gelegenheid zijn gesteld zich daarover uit te laten.

Het artikel regelt meer dan enkel het beginsel van hoor en wederhoor van 45 Oud Rv. Het regelt ook dat partijen zich over en weer uit kunnen laten over elkaars standpunten en over in het geding gebrachte bescheiden. Dit laatste wordt het verdedigings- of redelijkheidsbeginsel genoemd en was in het oude rechtsvordering niet geregeld.

Het beginsel van hoor en wederhoor geldt uiteraard voor processtukken en producties, maar ook voor bij pleidooi of mondelinge behandeling in het geding gebracht gegevens (HR, 4 november 1994, NJ 1995, 98). Dit recht op wederhoor ten aanzien van door een procespartij in het geding gebracht bescheiden vindt tevens een grondslag in 6 EVRM. Het Europees Hof heeft immers bepaald in EHRM, 23 juni 1993, A-262 *Ruis-Mateos* dat uit 6 EVRM een recht voortvloeit op kennisneming van en de mogelijkheid commentaar te geven op de stellingen van de wederpartij en het bewijs dat door die wederpartij wordt aangebracht.

Het recht op hoor en wederhoor kent zijn grenzen. Die kunnen voortvloeien uit de aard van de rechtsvordering of uit de eerdere processuele opstelling.

Degene die in een eerder stadium reeds in de gelegenheid is gesteld – en daarvan gebruik heeft gemaakt – te worden gehoord op een schriftelijke verklaring, behoeft niet in de gelegenheid te worden gesteld te worden gehoord op een latere mede-ondertekening van die verklaring (HR, 18 november 1994, NJ 1995, 262). Een in een eerder stadium gedane erkenning (een zogenaamd gedekt verweer) kan niet in een later stadium middels een beroep op wederhoor ongedaan worden gemaakt.

Uit de aard van de rechtsvordering kent het verzoek tot het leggen van conservatoir beslag geen recht op hoor en wederhoor voordat het verlov wordt verleend, doch slechts een dergelijk recht achteraf (via 705 Rv). Hierop bestaat overigens als uitzondering dat presidenten onderling hebben afgesproken dat bij een verzoek tot het leggen van beslag op bedrijfsvoorraden, de verweerder vooraf wel wordt gehoord. Te denken valt tevens aan een beargumenteerd verzoek de verweerder niet vooraf te horen op een verzoek tot gerechtelijke bewaring ex 506 Rv of 853 Rv.

Het artikel berooft partijen in alle stilte echter ook van een bevoegdheid die zij nu wel hebben: het recht zich uit te laten over mondelinge getuigenissen. De conclusie na enquête – die een enkele keer wel degelijk zinvol kan zijn – blijft wettelijke basis missen en te verwachten is dat zij stilletjes verdwijnt.